

*До разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 2023 - 43
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77*

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України

Колба Олександра Григоровича

на дисертацію Левицької Юлії Андріївни на тему

**«Забезпечення права засуджених до позбавлення волі на охорону здоров'я»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за
спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дисертації. Гарантування доступу до належної медичної допомоги є фундаментальним правом людини, включаючи й осіб, які відбувають покарання. Належна медична допомога впливає на умови утримання і сприяє ефективній реабілітації засуджених. Забезпечення медичного обслуговування може покращити фізичний і психічний стан засуджених, що, в свою чергу, сприяє їхньому успішному поверненню до суспільства після виконання покарання. Надання неякісної медичної допомоги може призвести до погіршення їхнього стану здоров'я, спричиняючи різні соціальні проблеми, включаючи погіршення психічного здоров'я, поширення захворювань і створення ризику для інших осіб, що перебувають у контакті із засудженими.

Сучасні виклики, такі як пандемії, підкреслюють важливість медичного обслуговування в установах виконання покарань, оскільки недостатня увага до цього аспекту може призвести до поширення інфекцій та загрожувати як самим засудженим, так і персоналу установ. Отже, забезпечення права на медичну

допомогу для засуджених залишається актуальною та важливою темою з погляду гуманітарних, правозахисних та соціальних аспектів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого 22 листопада 2019 року, протокол № 4 й узгоджується з планом науково-дослідних робіт кафедри кримінально-правової політики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого в межах фундаментального дослідження «Теоретичні і прикладні проблеми запобігання злочинності та реформування державної кримінально-виконавчої служби в Україні» (номер державної реєстрації 0111U000958).

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, є високим, що підтверджується використанням Ю. А. Левицькою широкого кола науково-теоретичних, нормативних та емпіричних джерел. Дослідження забезпечення права засуджених до позбавлення волі на охорону здоров'я проведено із застосуванням загальнонаукових і спеціальних методів пізнання правових явищ: аналізу, синтезу, діалектичного, історико-правового, формально-логічного, статистичного методів, а також метод експертних оцінок тощо.

Чітке формулювання поставленої мети і визначення завдань сприяли повному й всебічному вивченню кола важливих питань, пов'язаних із забезпеченням права засуджених до позбавлення волі на охорону здоров'я. Аналіз тексту дисертації свідчить про те, що Ю. А. Левицькій вдалося досягти поставленої мети дисертації – розроблення науково обґрунтованих положень і рекомендацій щодо вдосконалення законодавства і практики його застосування в установах виконання покарань, медичних частинах виправних колоній, під час навчання у закладах вищої медичної освіти, а також надання пропозицій щодо підвищення ефективності освітнього процесу з акцентуванням на роботу із вразливими групами населення. Представлені дисертанткою наукові результати, висновки і практичні рекомендації підтверджують виконання поставлених у роботі завдань: проаналізувати історичні засади розвитку законодавчого закріплення права засуджених на охорону здоров'я;

розкрити зміст і складові права засуджених на охорону здоров'я; провести аналіз міжнародних норм і стандартів забезпечення права засуджених на охорону здоров'я; дослідити практику Європейського суду з прав людини щодо порушення права засуджених до позбавлення волі на медичну допомогу; розглянути умови надання засудженим медичної допомоги в установах виконання покарань; вивчити стан забезпечення охорони здоров'я засуджених, зокрема, тих, які страждають на соціально небезпечні захворювання; удосконалити способи залучення медичних працівників на роботу до установ виконання покарань; запропонувати основні шляхи вдосконалення кримінально-виконавчого законодавства України за рахунок імплементації міжнародних норм; надати пропозиції щодо способів покращення надання засудженим медичної допомоги (с. 11-10).

Опрацювання значної кількості наукових джерел дало змогу Ю. А. Левицькій на належному рівні обґрунтувати наведені у дисертації положення і пропозиції, які виносяться на захист. Усього здобувачкою використано 257 джерел. Враховуючи формулювання завдань дисертаційного дослідження, яке значною мірою зорієнтоване на порівняльно-правовий аналіз забезпечення права засуджених до позбавлення волі на охорону здоров'я із практикою країн Ради Європи, дисертанткою широко використані іноземні джерела за темою дисертації, що додатково підтверджує високий ступінь обґрунтованості і достовірності отриманих наукових результатів. Зробити достовірні й обґрунтовані висновки Ю. А. Левицькій дозволив також вдало складений план роботи, який дав можливість повно і всесторонньо розкрити проблематику забезпечення права засуджених до позбавлення волі на охорону здоров'я.

У першому розділі роботи дисертанткою з'ясовано сутність права засуджених на охорону здоров'я, проведено історико-правовий аналіз розвитку законодавчої бази з питань забезпечення охорони здоров'я засуджених, проведено огляд практики Європейського суду з прав людини щодо порушення права засуджених до позбавлення волі на медичну допомогу (с.16-59).

У другому розділі дисертаційної роботи основна увага приділена аналізу умов, за яких здійснюється надання медичної допомоги в установах виконання

покарань, що ґрунтується на доповідях Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини і звітах, підготовлених моніторинговими групами в рамках візитів громадських організацій до місць несвободи. У цьому розділі також висвітлено питання поширення інфекційних захворювань серед засуджених і доведено важливість забезпечення доступу до належної медичної допомоги (с.60-108).

У третьому розділі дисертації авторкою запропоновано напрями вдосконалення нормативно-правового забезпечення права засуджених на охорону здоров'я в установах виконання покарань (с.109-156).

Структура дисертації повністю відповідає визначеній меті й поставленим завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблемні питання, підкреслені авторкою. У цілому, необхідно відмітити теоретичну послідовність подання матеріалу у цілісність змісту, що позитивно впливає на отримані авторкою наукові результати. Робота, виконана Ю. А. Левицькою, містить системний аналіз предмета дослідження.

З огляду на це, можна констатувати, що достовірність отриманих результатів і обґрунтованість сформульованих позицій зумовлюється правильно обраним методологічним підходом до проведення дослідження, обсягом і всебічністю вивчення нормативного, наукового й емпіричного матеріалу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що представлена робота є першим в Україні комплексним дослідженням, присвяченим питанню забезпечення в установах виконання покарань права засуджених на охорону здоров'я й особливостям надання їм медичної допомоги.

Так, заслугують на підтримку й визнання елементами наукової новизни дослідження вперше обґрунтовані в рецензованій праці такі здобутки здобувачки:

1) досліджено історичний аспект законодавчої регламентації забезпечення права засуджених до позбавлення волі на охорону здоров'я з часів незалежності України та до сьогодення;

2) проаналізовано поняття «право на охорону здоров'я» й усі його складові, запропоновано авторське визначення поняття «забезпечення права на охорону здоров'я засуджених до позбавлення волі» – це діяльність уповноважених суб'єктів

кримінально-виконавчої системи, що являє собою сукупність медичних, соціально-організаційних, правових і фінансових заходів, спрямованих на збереження й відновлення психічних і фізіологічних функцій засудженої особи, профілактику соціально-небезпечних захворювань, набутих під час виконання покарань, а також збереження її працездатності та соціальної активності;

3) виокремлено наступні способи забезпечення безперервності медичної допомоги засудженим: запровадження програм замісної підтримувальної терапії; можливість за домовленістю із цивільними установами продовження будь-якого необхідного медичного лікування після звільнення; ведення медичної документації осіб, які перебувають у місцях несвободи, у тих самих електронних програмах, які використовуються цивільним населенням;

4) запропоновано впровадити вивчення ситуації щодо охорони здоров'я засуджених до позбавлення волі у медичних закладах вищої освіти, що сприятиме вирішенню проблеми неукомплектованості медичних частин у місцях несвободи.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що здобувачкою сформульовано низку важливих положень і висновків теоретико-правового характеру і надано окремі пропозиції щодо удосконалення кримінально-виконавчого правового регулювання в Україні.

Сформульовані висновки, пропозиції та рекомендації можуть бути використані у: науково-дослідницькій сфері – при вивченні процесу забезпечення права на охорону здоров'я засуджених і розробці рекомендацій щодо покращення надання засудженим медичної допомоги в місцях несвободи; у правотворчій сфері – для вдосконалення чинного законодавства щодо регулювання питання охорони здоров'я засуджених до позбавлення волі; у правозастосовній сфері – для оптимізації діяльності і підвищення ефективності роботи адміністрації установ виконання покарань, а також діяльності медичних працівників «ЦОЗ ДКВС»; у навчальному процесі – при викладанні дисципліни «Кримінально-виконавче право», спецкурсів, написанні навчально-практичних і методичних посібників, монографій.

Ступінь апробації та впровадження результатів дисертаційної роботи.

Основні теоретичні й практичні висновки, положення і пропозиції дослідження викладені у п'яти статтях (три з яких опубліковані у фахових виданнях України та двох наукових праць, опублікованих у зарубіжних виданнях) і у тезах восьми наукових доповідей на всеукраїнських, міжнародних науково-практичних конференціях.

Під час аналізу структури і форми дисертації й анотації не виявлено суттєвих порушень в їх оформленні. Основні положення дисертації ідентичні змісту анотації.

Відповідність тексту дисертації вимогам академічної доброчесності.

Аналіз тексту дисертації, а також публікацій авторки за темою дисертації свідчить про відсутність ознак порушення авторкою вимог академічної доброчесності. У дисертаційній роботі та публікаціях наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень та інших відомостей. У дисертації Ю. А. Левицької не виявлено ознак академічного плагіату.

Аналіз дискусійних положень дисертації та основні зауваження. У цілому, позитивно оцінюючи дисертацію Ю. А. Левицької на тему «Забезпечення права засуджених до позбавлення волі на охорону здоров'я», слід зауважити, що окремі її положення, висновки та рекомендації мають дискусійний характер або ж потребують додаткової аргументації авторки дисертації.

1. Обґрунтувавши предмет свого наукового дослідження, здобувачці варто було б в одному із підрозділів роботи з'ясувати сутність і зміст поняття «Забезпечення права засуджених до позбавлення волі на охорону здоров'я» (наприклад, у підрозділі 3.1).

Такий підхід підвищив би рівень презентабельності отриманих результатів дослідження, а також виступив би додатковим аргументом щодо теоретичної значущості її дисертації.

2. Без сумніву, зазначена робота тільки виграла б, якби дисертантка у відповідній рубриці (сторінки 14-15) та у додатках навела б інформацію про практичне значення отриманих у ході дослідження результатів (у виді, зокрема,

відповідних актів їх впровадження у практичну діяльність). Тим більше, що у кожному підрозділі цієї наукової розробки є низка обґрунтованих авторських пропозицій щодо видозміни чинного законодавства з означеної проблематики.

3. Дещо формально та безсистемно сформульовані висновки за розділами дисертації та у цілому по роботі.

Так, у розділі 1, який складається з двох підрозділів, є 5 висновків (а має бути 2); у розділі 2 – 6 висновків замість 3-х; у розділі 3 – 8 замість 2-х.

Зазначений підхід свідчить про те, що авторка цієї роботи поверхово підійшла до узагальнення отриманих результатів та їх типології відповідно до назви підрозділу (в правовій статистиці, зокрема, одним з таких методів є статистичне зведення та групування однорідних об'єктів вимірювання та оцінювання (наприклад, «Правова статистика»: підручник / за заг.ред.проф. О. М. Джуки. Київ: Атіка, 2014. 448 с.)).

4. У даній роботі, зокрема у підрозділі 3.1 «Перспективні напрями реформування правового регулювання надання медичної допомоги засудженим», здобувачці слід було б розкрити сьогоденні проблеми взаємодії Державної установи «Центр охорони здоров'я ДКВС України» як з відповідними підрозділами органів та установ виконання покарань, так і з територіальними органами охорони здоров'я, що важливо у контексті підвищення рівня забезпечення прав засуджених, а також приведення даного виду кримінально-виконавчої діяльності до міжнародних стандартів.

Однак наведені зауваження підтверджують складність і багатоаспектність теми, обраної для дослідження, або ж є елементом наукової дискусії, або мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, теоретичне і практичне значення отриманих в ній результатів і не применшують у цілому її високий науковий рівень.

Загальний висновок. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю здобутих результатів, а також за змістом, кількістю, обсягом публікацій і повнотою опублікованих здобувачкою матеріалів, дисертаційна робота Левицької Юлії Андріївни на тему «Забезпечення права

засуджених до позбавлення волі на охорону здоров'я» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року (зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341).

На підставі викладеного вважаю, що представлена до захисту дисертація є завершеною науковою працею, що містить нові науково обгрунтовані результати, які у сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для юридичної науки, а її авторка Левицька Юлія Андріївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 – Право за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

професор кафедри кримінального права та процесу
Державного податкового університету
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

Олександр КОЛБ

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 22:08:18 08.02.2024

Назва файлу з підписом: Відгук опонента Колба О.Г. на дисертацію Левицької_Ю.pdf.p7s.p7s
Розмір файлу з підписом: 753.9 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Відгук опонента Колба О.Г. на дисертацію Левицької_Ю.pdf.p7s
Розмір файлу без підпису: 736.7 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: КОЛЬ ОЛЕКСАНДР ГРИГОРОВИЧ

П.І.Б.: КОЛЬ ОЛЕКСАНДР ГРИГОРОВИЧ

Країна: Україна

РНОКПП: 2207621411

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 22:08:19
08.02.2024

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F0400000030AD2D01CCC48C04

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAAdES enveloped)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2023.12.21 13:00